Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
GERARD HOGAN IŠVADA,
pateikta 2019 m. gegužės 8 d.[1]

Byla C-168/18

Pensions-Sicherungs-Verein VVaG
prieš
Günther Bauer

(*Bundesarbeitsgericht* (Federalinis darbo bylų teismas, Vokietija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam – Direktyva 2008/94/EB – 8 straipsnis – Papildomos pensijų sistemos – Teisių į senatvės išmokas apsauga – Taikymo sritis – Buvusio darbdavio ankstesnio pensijos sumažinimo kompensavimas – Užtikrinamas minimalus apsaugos lygis – Tiesioginis veikimas papildomos profesinių pensijų įstaigos atžvilgiu“

1. Ar pagal 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (OL L 283, 2008, p. 36) 8 straipsnį reikalaujama, kad nemokumo draudimo įstaiga, atsakinga už profesinių pensijų išmokas, perimtų mokėjimus, kuriuos darbdavys, šiuo metu esantis nemokus, privalėjo išmokėti buvusiam darbuotojui siekdamas laikytis teisinės prievolės? Nors tai yra esminis klausimas, kuris kyla šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą, kurį pateikė *Bundesarbeitsgericht* (Federalinis darbo bylų teismas, Vokietija), šia nuoroda taip pat reikalaujama, kad Teisingumo Teismas dar kartą pareikštų nuomonę dėl šios nuostatos taikymo srities ir aiškinimo.

2. Ši pareiga kyla iš nacionalinės teisės, pagal kurią darbdaviai privalo kompensuoti bet kokį pensijų išmokų, mokamų pensijų kasos, sumažinimą, kai šios išmokos buvo mokamos remiantis darbdavio įmokomis.

1 Originalo kalba: anglų.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Direktyva 80/987

3. 1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyvos 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo (OL L 283, 1980, p. 23; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 217) 8 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų apsaugoti darbuotojų ir asmenų, kurie iki darbdavio nemokumo pradžios nebedirbo darbdavio įmonėje arba versle, interesai, susiję su jų neatidėliotina teise arba būsima teise gauti senatvės išmokas, įskaitant maitintojo netekimo išmokas, mokėtinas pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms.“

4. Direktyva 80/987 buvo pakeista Direktyva 2008/94, kuri įsigaliojo 2008 m. lapkričio 17 d.

2. Direktyva 2008/94

5. Direktyvos 2008/94 3, 6, 7 ir 9 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„3) Būtina apsaugoti darbuotojus jų darbdaviui tapus nemokiam ir suteikti darbuotojams minimalų apsaugos lygį, ypač siekiant garantuoti neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą, tuo pat metu atsižvelgiant į Bendrijos subalansuotos ekonominės ir socialinės plėtros poreikį. Dėl to valstybės narės turėtų įsteigti instituciją, kuri garantuotų neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą atitinkamiems darbuotojams.“

<…>

6) Siekiant užtikrinti teisinį aiškumą darbuotojams keliose valstybėse narėse veiklą vykdančių įmonių nemokumo atveju ir sustiprinti darbuotojų teises pagal nusistovėjusią Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktiką, turėtų būti įtvirtintos nuostatos, aiškiai nurodančios, kuri institucija yra atsakinga už neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą šiems darbuotojams tokiais atvejais, ir numatančios bendradarbiavimo tarp valstybių narių kompetentingų administracinių institucijų tikslą – kuo anksčiau sumokėti neįvykdytus reikalavimus darbuotojams. <…>

7) Valstybės narės gali nustatyti garantijų institucijų atsakomybės ribas, kurios turi sutapti su šios direktyvos socialiniu tikslu ir kuriose galima atsižvelgti į skirtingus reikalavimų lygius.

<…>

9) <…> Pagal minėtame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.“

6. Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma su darbo sutartimis ar darbo santykiais susijusiems darbuotojų reikalavimams, pateiktiems 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžtiems nemokiems darbdaviams.“

7. Direktyvos 2008/94 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia nacionalinės teisės aktuose vartojamų sąvokų „darbuotojas“, „darbdavys“, „darbo užmokestis“, „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“.

Tačiau valstybės narės šios direktyvos negali netaikyti:

a) ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kaip apibrėžta Direktyvoje 97/81/EB;

b) darbuotojams, pasirašiusiems terminuotą sutartį, kaip apibrėžta Direktyvoje 1999/70/EB;

c) darbuotojams, kurių darbo santykiai laikini, kaip apibrėžta Direktyvos 91/383/EEB 1 straipsnio 2 dalyje.“

8. Direktyvos 2008/94 8 straipsnis suformuluotas taip:

„Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų apsaugoti darbuotojų ir asmenų, kurie iki darbdavio nemokumo pradžios nebedirbo darbdavio įmonėje arba versle, interesai, susiję su jų neatidėliotina teise arba būsima teise gauti senatvės išmokas, įskaitant maitintojo netekimo išmokas, mokėtinas pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms.“

9. Direktyvos 2008/94 11 straipsnio pirma dalis išdėstyta taip:

„Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti darbuotojams palankesnius įstatymus ir kitus teisės aktus.“

B. Nacionalinė teisė

10. *Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung* (*Betriebsrentengesetz)* (Profesinių pensijų pagerinimo įstatymas, toliau – Profesinių pensijų įstatymas) (paskutinį kartą iš dalies pakeistas 2017 m. rugpjūčio 17 d. įstatymu) 1 straipsnyje „Darbdavio įsipareigojimas mokėti profesinę pensiją“ numatyta:

„Darbdaviui įsipareigojus mokėti darbuotojo senatvės <…> pensiją, susijusią su darbo santykiais (profesinė pensija), taikomos šio įstatymo nuostatos. Profesinės pensijos įsipareigojimus darbdavys gali vykdyti pats arba per vieną iš 1b straipsnio 2–4 dalyse nurodytų pensijų įstaigų. Darbdavys garantuoja išmokų, dėl kurių yra prisiėmęs įsipareigojimą, mokėjimą ir tuomet, kai jas moka ne pats.“

11. Profesinių pensijų įstatymo 1b straipsnyje, be kita ko, išvardijamos darbdavio galimybės profesinių pensijų srityje. Jame iš esmės numatyta, kad darbdavys gali sudaryti darbuotojo gyvybės draudimo sutartį (2 dalis) arba įgyvendinti pensijų kasos (*Pensionskasse*) arba pensijų fondo (*Pensionsfonds*) (3 dalis), arba vadinamojo paramos fondo (*Unterstützungskasse*) (4 dalis) profesinės pensijos sistemą.

12. Profesinių pensijų įstatymo 7 straipsnio „Draudimo apsaugos apimtis“ 1 dalyje nustatyta:

„Pensijos gavėjai, kurių iš tiesioginio darbdavio pensijų įsipareigojimo kylančios reikalavimo teisės neužtikrinamos dėl to, kad pradėta darbdavio bankroto procedūra, apimanti jo turtą arba palikimą, <… > bankroto draudimo įstaigai gali reikšti tokio dydžio reikalavimo teisę, kokia būtų darbdavio pagal pensijų įsipareigojimą mokėtina išmoka, jei nebūtų buvusi pradėta jo bankroto procedūra. <…>“

13. Profesinių pensijų įstatymo 10 straipsnio „Pareiga mokėti įmokas ir jų apskaičiavimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Bankroto draudimui įgyvendinti reikalingos lėšos kaupiamos iš visų darbdavių, kurie įsipareigojo profesinių pensijų išmokas mokėti tiesiogiai arba per paramos fondą pagal tiesioginio draudimo sutartį <…> arba per pensijų fondą, įmokų, kurias jie turi mokėti pagal viešosios teisės įpareigojimą <…>“

14. Profesinių pensijų įstatymo 14 straipsnyje „Bankroto draudimo įstaiga“ nurodyta, kad bankroto draudimo įstaiga yra *Pensions-Sicherungs-Verein Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit*.

15. Ji taip pat yra Liuksemburgo įmonių pensijų įsipareigojimų bankroto draudimo įstaiga pagal 2000 m. rugsėjo 22 d. Vokietijos Federacinės Respublikos ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės susitarimą dėl bendradarbiavimo profesinių pensijų bankroto draudimo srityje.

II. Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16. 2000 m. gruodžio mėn. G. Bauer, ieškovui pagrindinėje byloje, jo ankstesnė darbdavė įsipareigojo mokėti kelias profesinės pensijos išmokas, t. y.:

– pensiją, mokamą tarpininkaujant papildomos profesinės pensijos įstaigai (toliau – PKDW), remiantis jo buvusios darbdavės įnašais,

– mėnesinį pensijos priedą, kurį tiesiogiai moka jo buvusi darbdavė,

– metinę kalėdinę premiją, taip pat mokamą buvusios darbdavės [2].

17. 2003 m. viduryje PKDW patyrė finansinę krizę, ir nacionalinės valdžios institucijos jai leido sumažinti mokamas pensijas. Todėl kiekvienais metais laipsniškai buvo taikomas sumažinimas nuo 1,25 % iki 1,4 %. Iš viso nuo 2003 m. iki 2013 m. papildomos pensijos suma, kurią gavo G. Bauer, buvo sumažinta 13,8 %, t. y. 82,74 EUR per mėnesį. Anot Vokietijos vyriausybės, palyginti su bendra profesine pensija, išmokų sumažinimo procentinė dalis yra tik 7,4 % [3].

18. Kadangi Vokietijos teisėje numatyta pareiga atlyginti visus nuostolius, G. Bauer buvusi darbdavė buvo įpareigota kompensuoti sumažintas pensijų išmokas.

19. 2012 m. sausio 30 d. buvo pradėta buvusios G. Bauer darbdavės bankroto procedūra.

20. 2012 m. rugsėjo 12 d. pranešimu atsakovė (toliau – PSV) informavo ieškovą, kad ji galėtų prisiimti atsakomybę mokėti mėnesinį pensijos priedą ir metinę kalėdinę premiją. Vis dėlto PSV atsisakė perimti sumą, kurią mokėjo G. Bauer buvusi darbdavė, siekiant kompensuoti sumažintą pensijos išmokų dalį.

21. G. Bauer ginčija šį atsisakymą remdamasis tuo, kad PSV yra įpareigota kompensuoti visus nuostolius, atsiradusius dėl buvusio darbdavio nemokumo. PSV atsakė, kad pagal nacionalinės teisės aktus ji neturi pareigos užtikrinti jokių darbdavio išmokų, mokamų kaip kompensacijos už ankstesnį pensijų išmokų sumažinimą.

2 Be to, ieškovui dėl jo paties įnašų buvo padidinta suma, mokama pensijų fondo. Ši papildoma suma neturi įtakos nagrinėjant šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepatikslino valstybės mokamos pensijos sumos, kurią gavo ieškovas.

3 Nuo 2013 m. 1,25 % sumažinimas ir toliau taikomas kiekvienais metais.

22. Šiomis aplinkybėmis *Bundesarbeitsgericht* (Federalinis darbo bylų teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos klausimus, kad būtų priimtas prejudicinis sprendimas:

„1. Ar Direktyvos [2008/94] 8 straipsnis taikytinas tokiu atveju, kai profesinių pensijų išmokos mokamos per valstybinės finansinių paslaugų priežiūros institucijos prižiūrimą kelių bendrovių pensijų įstaigą, ši įstaiga dėl finansinių priežasčių teisėtai, priežiūros institucijai davus leidimą, sumažina išmokas, o darbdavys, nors ir pagal nacionalinės teisės aktus buvusiems darbuotojams atsako už išmokų sumažinimą, tapęs nemokus negali įvykdyti pareigos kompensuoti sumažintą išmokų dalį?

2. Jei į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai,

kokiomis aplinkybėmis dėl darbdavio nemokumo buvusio darbuotojo patirti profesinės pensijos išmokų nuostoliai gali būti laikomi akivaizdžiai neproporcingais, ir valstybės narės įgyja pareigą dėl to užtikrinti minimalią apsaugą, nors buvęs darbuotojas gauna ne mažiau kaip pusę jam pagal įgytas teises į pensiją mokėtinų išmokų?

3. Jei į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai,

ar Direktyvos 2008/94 8 straipsnis taikytinas tiesiogiai ir, jeigu valstybė narė neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba ją perkėlė netinkamai, ar ši nuostata suteikia asmenims teises, kuriomis jie gali remtis nacionaliniame teisme prieš valstybę narę?

4. Jei į trečiąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai,

ar pagal privatinę teisę organizuota įstaiga, kurią valstybė narė – darbdaviams privalomai – paskyrė profesinių pensijų bankroto draudimo įstaiga, kurią prižiūri valstybinė finansinių paslaugų priežiūros institucija ir kuri pagal viešosios teisės nuostatas iš darbdavių renka bankroto draudimui reikalingas įmokas ir kaip institucija, priimdama administracinį aktą, gali sukurti priverstinio vykdymo sąlygas, yra valstybės narės viešojo sektoriaus institucija?“

III. Dėl esmės

A. Dėl pirmojo klausimo

23. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/94 8 straipsnis turi būti aiškinamas kaip taikomas išmokų netekimo atveju, kaip yra pagrindinėje byloje, dėl buvusios darbdavės nemokumo. Šioje konkrečioje byloje ši išmoka darbdavės buvo mokama siekiant kompensuoti, kaip reikalaujama pagal nacionalinės teisės aktus, ankstesnę sumažintą profesinę pensiją, kuri jos vardu mokama per valstybinės finansinių paslaugų priežiūros institucijos prižiūrimą kelių bendrovių pensijų įstaigą, kuri dėl finansinių priežasčių, priežiūros institucijai davus leidimą, sumažina išmoką.

24. Kadangi iškeltas klausimas tiesiogiai susijęs su Direktyvos 2008/94 8 straipsnio taikymu, tikslinga pradėti šią analizę apžvelgiant, kokios šios nuostatos taikymo sąlygos iš tiesų yra.

25. Direktyvos 8 straipsnyje nustatyta: „Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų apsaugoti darbuotojų ir asmenų, kurie iki darbdavio nemokumo pradžios nebedirbo darbdavio įmonėje arba versle, interesai, susiję su jų neatidėliotina teise arba būsima teise gauti senatvės išmokas, <…> mokėtinas pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms.“ Todėl tam, kad 8 straipsnis būtų taikomas, turi būti įvykdytos keturios sąlygos, būtent:

– pareiškėjas turi būti darbuotojas ir asmuo, kuris iki darbdavio nemokumo pradžios nebedirbo darbdavio įmonėje arba versle,

– darbdavys turi būti nemokus,

– toks nemokumas turi turėti įtakos neatidėliotinai arba būsimai teisei gauti senatvės išmokas,

– nagrinėjamos senatvės išmokos turi būti suteiktos pagal bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemą, nepriklausančią įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms.

26. *Pirmoji sąlyga* yra akivaizdžiai įvykdyta ir nėra ginčijama.

27. *Antroji sąlyga*[4] reiškia, kad darbdavys yra nemokus. Todėl 8 straipsnis iš esmės netaikomas tokiu atveju, kai tik profesinių pensijų įstaiga susiduria su finansiniais sunkumais[5]. Tai atitinka Direktyvos 2008/94 1 straipsnį, pagal kurį reikalaujama, kad direktyva būtų taikoma darbuotojui pateikiant reikalavimus darbdaviui arba buvusiam darbdaviui. Iš tiesų, reikia priminti, kad Direktyva 2008/94 nesiekiama užtikrinti bet kokiomis aplinkybėmis darbuotojų arba buvusių darbuotojų teisių, užtikrinančių jų neatidėliotiną arba būsimą teisę gauti senatvės išmokas, tačiau, remiantis direktyvos trečiąja konstatuojamąja dalimi, siekiama juos tiesiog apsaugoti jų darbdavio nemokumo atveju. Jeigu pensijų įstaiga patiria sunkumų, 8 straipsnis gali būti taikomas tik tada, kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, kai darbdavys, kuris įsipareigojo užtikrinti pensijų plane numatytų išmokų mokėjimą, yra nemokus[6].

28. *Dėl trečiosios sąlygos*, kuri susijusi su sąvokomis „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“, reikia pažymėti, kad, remiantis Direktyvos 2008/94 2 straipsnio 2 dalies pirmu sakiniu, šių sąvokų apibrėžtys vartojamos nepažeidžiant nacionalinės teisės. Vis dėlto sąvoka „nepažeidžiant“ gali sukelti tam tikrą dviprasmybę, kadangi ji gali būti suprantama kaip reiškianti, kad abi sąvokos – „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“ – turėtų būti aiškinamos atsižvelgiant į nacionalinę teisę *arba* kad Direktyva 2008/94 nesiekiama pakeisti šių sąvokų apibrėžčių, pateiktų nacionalinės teisės aktuose kuriose nors kitose teisės srityse.

29. Vis dėlto 2 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje aiškiai nustatyta, kaip pirmas sakinys turi būti suprantamas. Iš tiesų, nors tarp pirmame sakinyje minimų sąvokų, kurių ši Direktyva 2008/48 nepažeidžia, minima sąvoka „darbuotojas“, 2 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje nustatyta, kad valstybės narės šios direktyvos negali netaikyti tam tikrų rūšių darbuotojams. Kadangi antru sakiniu

4 Nemokumo sąvoka yra apibrėžta šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje.

5 Iš tiesų, 2003 m. birželio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/41/EB dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūros (OL L 235, 2003, p. 10) 9 straipsnio 1 dalies e punkte nurodyta, kad: „[k]iekviena valstybė narė kiekvienos jos teritorijoje esančios įstaigos atveju užtikrina, kad <…> kai remiantysis subjektas garantuoja ištarnauto laiko išmokų mokėjimą, jis įsipareigoja skirti pastovų finansavimą“ (kursyvu iškirta mano). Atvirkščiai, tai reiškia, kad pagal Sąjungos teisę nereikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, jog darbdavys užtikrina tokį mokėjimą.

6 Žr. 2013 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Hogan ir kt.*, C-398/11, EU:C:2013:272, 35–40 punktus. Tais atvejais, kai Teisingumo Teismas jau yra priėmęs sprendimą, tai išplaukia iš faktinių aplinkybių, pateiktų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, kad darbdavys įsipareigoja užtikrinti, kad būtų sumokėta, arba Teisingumo Teismas rėmėsi prielaida, kad taip buvo nagrinėjamoje byloje.

siekiama riboti valstybių narių autonomiją nustatant vieną iš sąvokų, nurodytų pirmame sakinyje, pirmasis sakinys turi būti suprantamas kaip suteikiantis teisę valstybėms narėms apibrėžti atitinkamas sąvokas. Būtent sąvokos „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“, taigi ir trečiosios sąlygos taikymas priklauso nuo nacionalinės teisės.

30. Dėl *ketvirtosios sąlygos* taip pat manau, kad sąvokos „išmokos, mokėtinos pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms“ apibrėžtis taip pat priklauso nuo nacionalinės teisės [7]. Tai išplaukia vien iš nuorodos į sąvoką „įstatymų numatytos valstybinės socialinės apsaugos sistemos“, kuri negali būti vertinama kitaip, nei darant nuorodą į nacionalinę teisę [8].

31. Šios keturios sąlygos turi būti įvykdytos, be tų, kurios nurodytos 1 straipsnyje ir susijusios su Direktyvos 2008/94 taikymu apskritai, dėl kurio Teisingumo Teismui klausimų nekyla. Todėl to, kad darbuotojas pateikė ieškinį dėl darbo sutarties, kaip reikalaujama pagal Direktyvos 2008/94 1 straipsnį, nepakanka siekiant pateisinti 8 straipsnio taikymą.

32. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar 8 straipsnis yra taikomas netekus išmokos dėl buvusios darbdavės nemokumo, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje. Taigi atrodo, kad ši išmoka buvusios darbdavės buvo išmokėta siekiant kompensuoti, kaip reikalaujama pagal nacionalinės teisės aktus, sumažinimą profesinės pensijos išmokos, pirmiausia mokamos darbdavės per valstybinės finansinių paslaugų priežiūros institucijos prižiūrimą kelių bendrovių pensijų įstaigą, kurios suma dėl finansinių priežasčių buvo sumažinta priežiūros institucijai pritarus.

33. Kiek tai susiję su pirma minėtomis trečiąja ir ketvirtąja sąlygomis, siekiant nustatyti, ar 8 straipsnis taikytinas, pirmiausia reikia nustatyti teisių, kurios buvo taikomos reikalavimus pateikusiam asmeniui, kai jo buvusi darbdavė tapo nemoki, statusą.

34. Šioje byloje nagrinėjamo atvejo ypatybė yra ta, kad turimos teisės jau buvo anksčiau sumažintos. Todėl šių teisių teisinis statusas, kai buvusi darbdavės yra nemoki, priklauso nuo šio veiksmo sukeltų pasekmių, o tai savo ruožtu priklauso nuo to, ar šis veiksmas jau buvo numatytas Direktyvos 2008/94 8 straipsnyje (arba dar anksčiau – Direktyvos 80/987 8 straipsnyje). Iš tikrųjų, jei 8 straipsnis nebuvo taikomas tuo metu, tokio sumažinimo pasekmė priklausė nuo nacionalinės teisės, todėl negalima atmesti galimybės, kad šių teisių dalis buvo prarasta arba kad sumos, kurios buvo išmokėtos siekiant kompensuoti šį sumažinimą, buvo išmokėtos ne pagal „papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą“.

35. Šiuo atveju sunkumų kyla dėl to, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepatikslino priežasčių, dėl kurių profesinių pensijų įstaiga susidūrė su finansiniais sunkumais nuo 2003 m. Vis dėlto iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo informacijos matyti, ir tai šalys patvirtino per teismo posėdį, kad pagal Profesinių pensijų įstatymo 1 straipsnį darbdaviai yra atsakingi už profesinių pensijų išmokų, kurias jos nustatė esant darbo santykiams, mokėjimą, net jei tokie mokėjimai yra įvykdyti per tarpinę profesinių pensijų draudimo sistemą. Todėl darbdavys turi užtikrinti šį mokėjimą net tuo atveju, jeigu pensijų fondas nemoka numatytų išmokų arba jeigu moka jas tik iš dalies.

7 Žr. pagal analogiją dėl kompensacijos sąvokos, kaip nustatyta 3 straipsnio 1 dalyje, 2018 m. birželio 28 d. Sprendimo *Checa Honrado*, C-57/17, EU:C:2018:512, 30 punktą.

8 Dėl 1977 m. vasario 14 d. Tarybos direktyvos 77/187/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 61, 1977, p. 26), kuri yra to paties teisės aktų paketo, kaip ir Direktyva 80/987, dalis, Komisija atsisakė bandymų 3 straipsnyje suderinti teisių į papildomą pensiją perleidimą dėl to, kad „[su pensijomis susijusių] įsipareigojimų reikalavimai, formos ir pobūdis skiriasi taip stipriai, o jų sistemos tokios skirtingos, kad direktyvoje neįmanoma numatyti specialių Bendrijos nuostatų“. Žr. generalinio advokato M. Bobek išvados byloje *Webb-Sämann*, C-454/15, EU:C:2016:653, 62 punktą.

36. Bet kokiu atveju visos suinteresuotosios šalys per posėdį pritarė, kad išmokos sumažinimas nepakeitė nei G. Bauer teisių pobūdžio, nei dydžio. Iš tiesų, atrodo, kad, remiantis informacija, kurią pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal Vokietijos teisę, kai darbdavys nustato pensijų sistemą, jis ar ji ir toliau lieka atsakingas už vėlesnį išmokų mokėjimą.

37. Todėl kadangi būtent ieškovo ankstesnės darbdavės nemokumas 2012 m. turėjo įtakos neatidėliotinai arba būsimai teisei gauti senatvės išmokas, neginčijant, kad šios teisės buvo suteiktos pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms, į pirmąjį klausimą siūlau atsakyti taip, kad 8 straipsnis turi būti aiškinamas kaip apimantis netekimą išmokų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, kurios buvo mokamos buvusios darbdavės siekiant kompensuoti, kaip reikalaujama pagal nacionalinės teisės aktus, profesinės pensijos sumažinimą. Nors konkrečios šios bylos aplinkybės yra neįprastos, vis dėlto reikia pripažinti, kad buvusios darbdavės nemokėjimas dėl pensijų sumažinimo papildomų išmokų, kurios kitu atveju būtų priklausiusios darbuotojui, aiškiai patenka į 8 straipsnio taikymo sritį.

Dėl antrojo klausimo

38. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, kokiomis aplinkybėmis, kaip nurodyta 2016 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Webb-Sämann* (C-454/15, EU:C:2016:891) 35 punkte, darbuotojo patirti nuostoliai dėl buvusio darbdavio nemokumo galėtų būti laikomi akivaizdžiai neproporcingais, atsižvelgiant į pareigą apsaugoti darbuotojų interesus, kaip nurodyta Direktyvos 2008/94 8 straipsnyje, net jeigu šie nuostoliai sudaro ne daugiau kaip pusę senatvės pensijos išmokų, kurias lemia įgytos teisės į pensiją, dėl kurių jis mokėjo įmokas pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą.

39. Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia visiškai iš naujo įvertinti ligšiolinę Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su Direktyvos 2008/94 8 straipsniu.

40. Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, apsaugos lygį, kurio reikalaujama pagal Direktyvą 2008/94, reikia nustatyti atsižvelgiant į atitinkamoje nuostatoje vartojamas sąvokas ir, jei reikia, atsižvelgiant į šia direktyva siekiamus tikslus [9].

41. Pagal Direktyvos 2008/94 8 straipsnio formuluotę valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų apsaugoti darbuotojų ir asmenų, kurie iki darbdavio nemokumo pradžios nebedirbo darbdavio įmonėje arba versle, interesai, susiję su jų neatidėliotina teise arba būsima teise gauti senatvės išmokas, įskaitant maitintojo netekimo išmokas, mokėtinas pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms.

42. Išvadoje byloje *Robins ir kt.* (C-278/05, EU:C:2006:476, 70 ir 82 punktai) generalinė advokatė J. Kokott laikėsi nuomonės, kad pagal 8 straipsnį reikia visapusiškai apsaugoti darbuotojų interesus, nors tokia apsauga nebūtinai nereiškia, kad pensijų sistema būtų visą laiką visiškai finansuojama. Vis dėlto ji ir toliau laikėsi nuomonės, kad pagal 8 straipsnį reikalaujama, kad tais atvejais, kai, darbdaviui tapus nemokiam, nepakankamas finansavimas apriboja darbuotojų interesus, valstybės narės turi imtis reikiamų priemonių, kurios užtikrintų darbuotojų reikalavimų į pensijų išmokas patenkinimą.

9 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Robins ir kt.*, C-278/05, EU:C:2007:56, 41 punktas.

43. Vis dėlto 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Robins ir kt.* (C-278/05, EU:C:2007:56) 36 ir 45 punktuose Teisingumo Teismas pripažino, kad 8 straipsnio formuluotė palieka valstybėms narėms didelę diskreciją dėl to, kokią sistemą nustatyti šios apsaugos tikslais ir koks turi būti apsaugos lygis. Teisingumo Teismas nusprendė, kad pastaroji sąlyga neapima pareigos užtikrinti visų šių išmokų mokėjimą.

44. Šis pareiškimas stebina. Nors gali būti paprastai pripažįstama, kad 8 straipsnis palieka valstybėms narėms didelę diskreciją dėl *priemonių* siekiant užtikrinti šią apsaugą, ši nuostata vis dėlto yra gana aiški kalbant apie suteiktiną *apsaugos lygį*. Bet kuriuo atveju įprastas padarinys to, kad valstybei narei buvo suteikta didelė diskrecija dėl konkrečios direktyvos, yra tas, kad ji gali išvengti atsakomybės pateikusi įrodymų, jog ji ėmėsi visų įmanomų priemonių, kurių iš jos būtų galima tikėtis, siekdama įvykdyti tą pareigą [10]. Vis dėlto turiu prisipažinti, kad man nežinoma jokių kitų atvejų, kai diskrecijos buvimas sprendžiant, kokiomis priemonėmis reikia naudotis siekiant pasiekti tam tikrą tikslą, lėmė išvadą, kad šis tikslas turi būti pasiektas tik iš dalies, arba kai buvo laikoma, kad valstybė narė įvykdė pareigą pasiekti tokį tikslą, taikant gana neaiškius dalinio progreso kriterijus diskrecijos, suteiktos atitinkamos teisėkūros priemonės, apimčiai.

45. Grįžtant prie Sprendimo *Robins*, Teisingumo Teismas toliau konstatavo, kad „nacionalinės teisės nuostatų, galinčių tam tikrais atvejais lemti darbuotojui priklausančių teisių į išmokas garantiją, lygią tik 20 % arba 49 %, t. y. mažiau nei iki pusės šių teisių, negalima laikyti patenkančiomis į direktyvos 8 straipsnyje vartojamos sąvokos „apsaugoti“ apibrėžtį“. Šioje byloje aplinkybės buvo vienas iš šių konkrečių atvejų, kai, pirma, „maždaug 65 000 šios pensijų sistemos narių prarado daugiau nei 20 % tikėtinų išmokų“ ir, antra, „maždaug 35 000 jų, t. y. iš viso beveik 54 %, prarado daugiau nei 50 % šių išmokų“.

46. Todėl atrodytų, kad Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad išmokų, į kurias konkretus darbuotojas turi teisę, sumažinimas, nepriklausomai nuo jo procentinės dalies, *pats savaime* nebuvo pakankamas siekiant įtraukti atitinkamos valstybės narės atsakomybę: atitinkamas darbuotojas turi siekti daugiau ir įrodyti, kad apskritai valstybė narė neužtikrina pakankamos darbuotojų apsaugos. Šis požiūris, kuris dera su įpareigojimo imtis priemonių nuostata, taip pat atsispindėjo Teisingumo Teismo pateiktuose argumentuose dėl šios nuostatos tiesioginio veikimo, dėl kurio Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybės narės atsakomybės nustatymas reiškia pripažinimą, kad ši valstybė narė „akivaizdžiai ir šiurkščiai nesilaikė“ jai nustatytos diskrecijos ribų.

47. Vis dėlto reikia pripažinti, kad Sprendimo *Robins* poveikis yra tas, kad, siekiant sėkmingai įgyvendinti 8 straipsnį, darbuotojams reikia ne tik įrodyti, kad atitinkama valstybė narė „akivaizdžiai ir šiurkščiai nesilaikė“ diskrecijos ribų, kad būtų gauta finansinė kompensacija, jeigu yra tokių valstybės įsipareigojimų pažeidimų, bet ir kad bet kuriuo atveju nesitikima, kad valstybės narės užtikrintų visas darbuotojų teises. Dėl priežasčių, kurias dabar išdėstysiu, vis tiek manau, kad 50 % riba šiek tiek sumažino darbuotojų apsaugos pagal 8 straipsnį taikymo sritį. Savo ruožtu manau, kad išvadoje *Robins* generalinė advokatė J. Kokott buvo teisi dėl jos 8 straipsnio taikymo srities aiškinimo.

48. Laikausi šios nuomonės dėl toliau nurodytų priežasčių. Pirma, 8 straipsnio formuluotė („<…> imasi priemonių, būtinų užtikrinti <…>“) vienareikšmiškai nustato valstybių narių pareigą. Antra, akivaizdu, kad šis įsipareigojimas apima ir pareigą „apsaugoti darbuotojų <…> interesus, susijusius su jų neatidėliotina teise arba būsima teise gauti senatvės išmokas <…>“ Trečia, 8 straipsnyje nėra numatyta jokios ribos ar procentų valstybės įsipareigojimo atžvilgiu.

10 Šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *UPC Telekabel Wien*, C-314/12, EU:C:2014:192, 52 ir 53 punktus.

49. Todėl sunku suprasti, kaip 8 straipsnyje nustatyti įsipareigojimai galėtų būti iš esmės susiję su kažkuo, kas yra mažiau nei visiškas darbuotojų reikalavimų teisės gauti tokias pensijų išmokas patenkinimas. Kaip pažymėjo generalinė advokatė J. Kokott savo išvadoje byloje *Robins*, tai „neatitinka darbuotojo intereso gauti tik dalį jam sutartimi numatytų pensijos išmokų.“

50. Be abejo, jei – kaip šiuo atveju – tai yra būtent darbuotojo interesas, kurį valstybė narė yra įpareigota apsaugoti pagal 8 straipsnį, tada nėra jokios „specialios magijos“ dėl 50 % dydžio, kurį Teisingumo Teismas Sprendime *Robins* laikė mažiausiu skaičiumi, kurį darbuotojas turėtų gauti kiek tai susiję su darbdaviui tapus nemokiam mokėtinomis senatvės pensijų išmokomis. Jeigu – kaip iš tiesų aiškiai nurodyta – 8 straipsnyje nustatomas įpareigojimas valstybėms narėms užtikrinti, kad būtų apsaugoti šių darbuotojų interesai, tuomet būčiau manęs, kad šis įpareigojimas turėtų būti taikomas visoms senatvės išmokoms, o ne tik jų daliai. Reikėtų priminti, kad labai tikėtina, jog daugeliu atvejų senatvės pensijų išmokų sumažinimas maždaug 50 % reikš didžiulius faktinius finansinius sunkumus asmenims, gaunantiems tokias pensijas.

51. Jei Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs sumažinti valstybių narių pareigą apsaugoti pensininkus nuo darbdavio nemokumo poveikio jų teisėms į pensijų išmokas tokiu plataus masto būdu, manau, šiuo klausimu būtų buvusi vartojama labai aiški formuluotė. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į akivaizdžią šio konkretaus įpareigojimo socialinę reikšmę.

52. Todėl, jei Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, kad šio įpareigojimo apimtis apsiribojo tik tokiu mastu, kurį Teisingumo Teismas išdėstė šiose keturiose bylose, pradedant Sprendimu *Robins*, 8 straipsnis greičiausiai būtų buvęs parengtas kitaip, o būtent kad valstybės narės įsipareigojimų apimtis būtų tiesiog užtikrinimas, kad būtų apsaugota 50 % šių išmokų (arba kita nurodyta procentinė dalis).

53. Šiuo klausimu galima pažymėti, kad minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodoma, kad valstybės narės gali apriboti mėnesių, už kuriuos gali būti pateiktas ieškinys dėl nesumokėto darbo užmokesčio nemokumo fondui, skaičių. Iš tiesų, 4 straipsnio 3 dalyje valstybėms narėms leidžiama nustatyti maksimalų „garantijų institucijos mokėjimų dydį“, nors toks dydis „negali būti mažesnis už tą, kuris socialiniu atžvilgiu atitinka šioje direktyvoje nustatytą socialinį tikslą“.

54. Kadangi panašių draudimų ar apribojimų dėl valstybių narių įsipareigojimų, susijusių su darbuotojų teisių į senatvės išmokas dėl darbdavio nemokumo apsauga, 8 straipsnyje nenumatyta, tai neabejotinai yra iškalbinga. Kaip generalinė advokatė J. Kokott pažymėjo savo išvadoje byloje *Robins*, tai, kad aiškūs apsaugos apribojimai dėl valstybėms narėms įtvirtintų įsipareigojimų garantuoti darbuotojų apsaugą nemokumo atveju apimties yra nustatyti kitur direktyvoje, dar sustiprina šį argumentą dėl 8 straipsnyje įtvirtinto įsipareigojimo pobūdžio ir apimties.

55. Todėl dėl visų šių priežasčių manau, kad 8 straipsnyje nustatyta valstybių narių pareiga yra apsaugoti *visas* senatvės išmokas, susijusias su darbdavio nemokumu, o ne tik dalį arba procentinę šių išmokų dalį. Šiuo klausimu visiškai sutinku su generalinės advokatės J. Kokott motyvais jos išvadoje byloje *Robins*. Iš to išplaukia, kad savo ruožtu laikausi nuomonės, kad Teisingumo Teismo argumentams Sprendime *Robins* dėl 8 straipsnio negali būti pritarta, ir Teisingumo Teismas šiuo metu neturėtų jais vadovautis.

56. Tai nereiškia, kad valstybės narės neturi veiksmų laisvės nustatyti priemones, kurias reikia taikyti siekiant įgyvendinti šią apsaugą. Iš tiesų, kaip išplaukia iš 8 straipsnio formuluotės, valstybių narių pareiga yra ne pačioms užtikrinti pensijų mokėjimą, tačiau tuo tikslu „imtis priemonių, būtinų užtikrinti“. Atsižvelgdamas į tai, sutinku su Teisingumo Teismo išvadomis Sprendime *Robins* šiuo atžvilgiu, kad asmuo negali tiesiog teigti, jog jis patyrė nuostolių sumažinus jo pensiją, ir reikalauti, kad atitinkama valstybė narė kompensuotų šį sumažinimą. Išties reikėtų, kad ieškovas žengtų toliau ir įrodytų, kad ši valstybė narė nesiėmė priemonių, kurios pagrįstai galėtų būti laikomos pakankamomis, siekiant apsaugoti šiuos interesus.

57. Dabar tikiuosi parodyti, kad neteisingo 8 straipsnio aiškinimo, kurį Teisingumo Teismas pateikė Sprendime *Robins*, viena iš pasekmių yra ta, kad Teisingumo Teismui vėliau buvo sunku pagrįsti šį sprendimą atsižvelgiant į faktinę paties 8 straipsnio formuluotę.

58. Atrodo, kad tai atsispindi Sprendime *Hogan ir kt.*[11] Toje byloje Teisingumo Teismas iš esmės atsisakė sąlygos, susijusios su ypatingų aplinkybių buvimu. Jis nusprendė, kad norint tinkamai perkelti Direktyvos 2008/94 8 straipsnį reikia, kad darbuotojas darbdavio nemokumo atveju gautų mažiausiai pusę senatvės išmokų, kurias lemia įgytos teisės į pensiją, dėl kurių jis mokėjo įmokas pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą[12].

59. Vis dėlto vėlesniame 2016 m. lapkričio 24 d. Sprendime *Webb-Sämann* (C-454/15, EU:C:2016:891, 35 punktas) Teisingumo Teismas pridūrė, kad valstybių narių pareiga apsaugoti darbuotojus nuo bet kokių nuostolių, kurie sudaro pusę arba daugiau senatvės išmokų, nereiškia, kad, „esant kitoms aplinkybėms, patirti nuostoliai, net jeigu jų procentinis dydis būtų kitoks, taip pat galėtų būti laikomi akivaizdžiai neproporcingais, atsižvelgiant į [Direktyvos 2008/94] 8 straipsnyje nustatytą įpareigojimą saugoti darbuotojų interesus <…>“.

60. Naujausiame šiuo klausimu priimtame sprendime, būtent 2018 m. rugsėjo 6 d. Sprendime *Hampshire* (C-17/17, EU:C:2018:674), Teisingumo Teismas pakartojo, kad tam tikri nuostoliai, net jeigu jų procentinis dydis būtų mažesnis nei pusė tikėtinos išmokos, taip pat galėtų būti laikomi akivaizdžiai neproporcingais, atsižvelgiant į minėtoje nuostatoje nustatytą įpareigojimą saugoti darbuotojų interesus[13].

61. Dėl 50 % rodiklio atrodo, kad Teisingumo Teismas nenurodė jokio pagrindo ar rekomendacijos dėl to, koks išmokų sumažinimas kitu atveju reikštų akivaizdžiai neproporcingą kišimąsi į darbuotojų teises.

62. Vis dėlto galima pažymėti, kad sprendimuose *Webb-Sämann*[14] ir *Hampshire*[15] Teisingumo Teismas nusprendė, kad šis valstybėms narėms nustatytas įpareigojimas užtikrinti mažiausiai pusę senatvės išmokų, kurias lemia įgytos teisės į pensiją, dėl kurių darbuotojas mokėjo įmokas pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą, yra *minimali kiekvieno atskiro darbuotojo garantija*. Todėl atrodo, kad šiuose dviejuose sprendimuose Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad taikant 50 % taisyklę nevisiškai išnaudojamas šios nuostatos poveikis. Kitaip tariant, valstybės narės tokiu būdu būtų įpareigotos užtikrinti, kad kiekvienam darbuotojui būtų garantuojama ne mažiau kaip 50 % išmokų, į kurias jis turėjo teisę pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą darbdavio nemokumo atveju[16], tačiau šis įpareigojimas neatleidžia jų nuo pareigos imtis būtinų priemonių (finansinių, rizikos ribojimo ar kitų), siekiant apsaugoti darbuotojų interesus iki galo. Todėl tais atvejais, kai sumažinimas yra mažesnis nei 50 %, atitinkami darbuotojai gali gauti kompensaciją, jei jie įrodo, kad valstybė neįvykdė savo pareigos – užtikrinti, kad ji ėmėsi būtinų priemonių (finansinių, rizikos ribojimo ar kitų), kad būtų apsaugoti darbuotojų interesai. Taigi, pakartojant Sprendimo *Robins ir kt.* formuluotę, net jei dėl atlikto sumažinimo nepasiekiama tokia riba, darbuotojas gali prašyti atitinkamos valstybės narės visiškai kompensuoti, jei ši valstybė narė „akivaizdžiai ir šiurkščiai nesilaikė“ savo diskrecijos taikyti atitinkamas priemones ribų.

11 2013 m. balandžio 25 d., C-398/11, EU:C:2013:272, 43 punktas.

12 Vis dėlto taip nuspręsdamas Teisingumo Teismas nukrypo nuo minties imtis priemonių.

13 Šios išvados 50 punktas.

14 2016 m. lapkričio 24 d. sprendimas, C-454/15, EU:C:2016:891.

15 2018 m. rugsėjo 6 d. sprendimas, C-17/17, EU:C:2018:674.

16 Kaip nusprendė Teisingumo Teismas, valstybės narės turi „šiuo atžvilgiu“ pareigą pasiekti rezultatą, t. y. užtikrinti minimalią apsaugą. 2016 m. lapkričio 24 d. Sprendimas *Webb-Sämann*, C-454/15, EU:C:2016:891, 35 punktas.

63. Todėl šie naujausi sprendimai gali būti suprantami kaip numanomos Teisingumo Teismo pastangos nutolti nuo Sprendimo *Robins* ir judėti tokia kryptimi, kuri, mano nuomone, yra pagrindinis Direktyvos 2008/94 8 straipsnio tikslas, t. y. apsaugoti *visas* pensininkų teises į profesinę pensiją nuo nuostolių, atsiradusių dėl darbdavio nemokumo, rizikos.

64. Tokiomis aplinkybėmis neproporcingi nuostoliai gali būti savaime laikomi įrodymais, patvirtinančiais nuginčijamą prezumpciją, kad valstybė narė neįvykdė įsipareigojimo užtikrinti tokią apsaugą.

65. Bet kuriuo atveju manau, kad Teisingumo Teismas turėtų labiau atsižvelgti į patirtų nuostolių proporcingumą.

66. Tinkamai atliekant proporcingumo analizę, žinoma, yra labai svarbus kontekstas. Šiuo atveju būtina priminti, kad pensijos mokėjimas išėjus į pensiją buvo socialinės sutarties struktūros dalis Europos valstybėse jau nuo Bismarko laikų. Investicijos į privačius pensijų fondus kai kuriems darbuotojams yra labai svarbi šios socialinės sutarties dalis, nes remdamiesi būtent šiuo mechanizmu asmenys, kurie dirba per aktyvaus darbo metus, gali taupyti pensijai, manydami, kad taip jie apdairiai pasirūpins savimi ir savo šeima jų darbiniam amžiui pasibaigus. Todėl atidėjiniai privačiai pensijai daugeliui darbuotojų, dirbančių privačiame sektoriuje, yra ypatingos svarbos finansinis sprendimas, pavyzdžiui, kaip būsto pirkimas ar atidėjiniai vaikų auginimui ir švietimui.

67. Todėl net dalinis teisės gauti pensiją netekimas dėl darbdavio nemokumo yra toks sunkus ir sudėtingas klausimas suinteresuotajam darbuotojui. Konkretus darbuotojas ne tik pajus, kad net geriausių planų siekiant apdairiai taupyti pensijai yra nepaisoma dėl išorės veiksnių, kurių jis negali kontroliuoti, bet ir jo gebėjimas reaguoti į tai bus rimtai apribotas dėl senatvės. Paprastai tariant, todėl galimybės, tarkim, vidutiniškai 70 metų amžiaus asmens, siekiant sumažinti tokius finansinius nuostolius, bus gerokai apribotos, nes, kad ir kokie būtų ketinimai ar tikslai, galimybė grįžti į darbo rinką yra tiesiog ne išeitis daugeliui pensininkų.

68. Todėl šių pensininkų, kurie investavo į privačias pensijas, interesų apsauga nuo nuostolių, atsiradusių dėl buvusio darbdavio nemokumo, turi būti ypatingos svarbos valstybių narių politikos tikslas. Jis yra toks pat svarbus kaip ir švietimo ar aprūpinimo būstu sistemos sukūrimas ar bankų indėlių apsauga.

69. Atsižvelgiant į tai, per posėdį paklausus apie tai, ar, pavyzdžiui, teisės į pensiją sumažinimas 25 % dėl darbdavio nemokumo pensininkui reikštų neproporcingą nuostolį, PSV ir Vokietijos vyriausybės atstovai pripažino, kad pensininkui tai būtų „skausminga“. Vis dėlto ir toliau manau, kad toks nuostolis reikštų dar daugiau: tai reikštų nenumatytą netekimą pajamų, kurias jie turėjo visas priežastis manyti gausią pasibaigus darbinei veiklai. Šiuolaikinės socialinės valstybės egzistuoja būtent tam, kad apsaugotų savo piliečius nuo tokių didelių nuostolių.

70. Taigi tai yra aplinkybės, kuriomis bet kokių nuostolių proporcingumas turi būti vertinamas. Kiti veiksniai yra neabejotinai ne mažiau svarbūs, kaip ir klausimas, ar pensijos suma, šiuo metu prieinama pensininkui ir jo išlaikomiems asmenims, yra pakankama jo ar jos poreikiams patenkinti, atsižvelgiant į pensiją išėjusių asmenų gyvenimo standartus, vyraujančius atitinkamoje valstybėje narėje [17].

71. Reikia pripažinti, kad palyginti nedidelis teisės į profesinę pensiją sumažinimas iš esmės gali būti laikomas *de minimis* arba bent jau tokio lygio, kad nebūtų pakenkta esminėms teisėms į pensiją ir atitinkamų pensininkų dėl jos atsiradusiems atitinkamiems lūkesčiams.

72. Visgi, jei privačios pensijos išmokų nuostoliai dėl darbdavio nemokumo negali būti laikomi *de minimis*, neproporcingumo apimties klausimas kada nors vėliau iškils, net jeigu taip pat nėra jokio „magiško skaičiaus“, kuris automatiškai reikštų tokių nuostolių neproporcingumą. Priešingai, nei Teisingumo Teismas anksčiau galėjo teigti, manau, kad daugeliu atvejų mažiau nei 50 % sudarantys teisių į pensiją nuostoliai dėl darbdavio nemokumo būtų neproporcingi. Daugumos pensininkų teisės į pensiją yra palyginti nedidelės, ir net nedidelis šios pensijos sumažinimas paprastai jiems būtų pernelyg didelė našta.

73. Nors galiausiai tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, G. Bauer atstovas per teismo posėdį teigė, kad jo profesinės pensijos nuostoliai galiausiai galėtų būti nuo 30 % iki 33 % (priklausomai nuo jo amžiaus). Jeigu iš tikrųjų taip yra, tokiu atveju, atsižvelgiant į santykinai nedideles pajamas, net atitinkančias 100 % visos profesinės pensijos išmoką, sunku daryti išvadą, kad tokie nuostoliai nėra neproporcingi, atsižvelgiant į bendrą kontekstą, kurį ką tik minėjau.

74. Apibendrindamas pažymiu, jog manau, kad būtent šie veiksniai, turėję įtakos proporcingumo klausimui, galbūt nebuvo pakankamai akcentuojami iki šiol suformuotoje jurisprudencijoje.

75. Todėl esu įsitikinęs, kad Teisingumo Teismas nebeturėtų vadovautis sprendimais, kaip antai Sprendimu *Robins*, ir atsakyti į antrąjį klausimą taip, kad aplinkybės, kurias Teisingumo Teismas nurodė 2016 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Webb-Sämann* (C-454/15, EU:C:2016:891) 35 punkte, yra tos, kuriomis remdamasis ieškovas įrodo, kad valstybė narė neįvykdė įsipareigojimo užtikrinti, kad buvo imtasi būtinų priemonių siekiant apsaugoti interesus darbuotojų arba asmenų, kurie jau išėjo iš darbdavio įmonės, tais atvejais, kai teisės į pensiją buvo sumažintos tiek, kad tai nebuvo *de minimis*, arba kai tai kitaip pakenkė esminėms teisėms į profesinės pensijos išmokas, kurias pensininkas visai pagrįstai galėjo tikėtis gauti, bet dėl darbdavio nemokumo negavo.

Dėl trečiojo klausimo

76. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, jei valstybė tinkamai neperkėlė Direktyvos 2008/94 į nacionalinę teisę, 8 straipsniu galima remtis prieš valstybę narę nacionaliniame teisme.

17 Tiesa, kad Sprendime *Hogan ir kt.* (33 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, jog Direktyvos 2008/94 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad siekiant nustatyti, ar valstybė narė įvykdė įsipareigojimą pagal šį straipsnį, negalima atsižvelgti į valstybinę socialinio draudimo pensiją. Vis dėlto manau, kad kai Teisingumo Teismas pateikė šį sprendimą, jis turėjo omeny tik 50 % ribą. Pirma, kai *Webb-Sämann* ir *Hampshire* sprendimai buvo priimti, Teisingumo Teismas dar nebuvo padaręs tokios išvados. Antra, loginiu požiūriu negalima daryti išvados, kad, remiantis tuo, kad 8 straipsnis taikomas tik ieškiniams, susijusiems su papildomomis profesinėmis ar kelių bendrovių pensijų sistemomis, nepriklausančioms nacionalinės socialinės apsaugos sistemai, į valstybės pensijų išmokas negali būti atsižvelgta vertinant, ar valstybė narė įvykdė šiame straipsnyje nustatytą pareigą. Iš tiesų, garantijos apimtis skiriasi nuo jos dydžio. Socialinės apsaugos srityje įprasta, kad kompensacijos mokėjimas yra nustatomas atsižvelgiant į tam tikras aplinkybes (negalia, sunki negalia, vaikų namai), o jos dydis priklauso nuo išorės veiksnių, pavyzdžiui, visų gautų pajamų. Vis dėlto Teisingumo Teismo Sprendime *Hogan ir kt.* pateiktas aiškinimas yra teisingas atsižvelgiant į 50 % taisyklę, nes, siekiant įvertinti, ar atliktas sumažinimas viršija šią ribą, iš esmės atsižvelgiama tik į išmokas, kurios išmokėtos pagal profesinių ar kelių bendrovių pensijų sistemas.

77. Šiuo klausimu, kaip jau minėta, Teisingumo Teismas iš pradžių atsargiai nusprendė, kad direktyvos 8 straipsnyje ar kitoje jos nuostatoje nėra informacijos, leidžiančios tiksliau nustatyti minimalų apsaugos, skirtos apsaugoti teisėms į išmokas pagal papildomas pensijų sistemas, lygį, atitinkamos valstybės narės atsakomybės atsiradimas priklauso nuo pripažinimo, jog ši valstybė narė akivaizdžiai ir šiurkščiai nesilaikė savo diskrecijos ribų [18].

78. Sprendime *Hampshire* [19] Teisingumo Teismas atsisakė tam tikro savo ankstesnio atsargumo ir, atsižvelgdamas į valstybių narių įsipareigojimą užtikrinti bent pusę senatvės išmokų, į kurias darbuotojai paprastai turi teisę, nusprendė, kad 8 straipsniu galima remtis prieš valstybę narę nacionaliniame teisme, kai tik darbuotojas patiria nuostolių, viršijančių 50 % jam mokamų išmokų.

79. Darydamas šią išvadą Teisingumo Teismas priminė, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, direktyvos nuostata asmenys gali remtis prieš valstybę narę, jei ši nuostata yra besąlyginė ir pakankamai tiksli, ir kad yra trys veiksniai, į kuriuos turi būti atsižvelgta atliekant tokį vertinimą: asmens, turinčio teisę į apsaugą, numatytą 8 straipsnyje, tapatybė, tos apsaugos turinys ir asmens, atsakingo už šią apsaugą, tapatybė [20].

80. Visiškai sutinku su Teisingumo Teismo analize šiuo klausimu, net jeigu motyvai, kuriais remiasi Teisingumo Teismas dėl tapatybės asmens, atsakingo už 8 straipsniu teikiamą apsaugą, taip pat turėtų būti pateikiami atsižvelgiant į kontekstą.

81. Kiek tai susiję su asmenų, turinčių teisę į apsaugą, numatytą Direktyvos 2008/94 8 straipsnyje, tapatybe, kaip matyti iš šios nuostatos formuluotės, šia direktyva siekiama apsaugoti darbuotojus darbdaviui tapus nemokiam [21].

82. Dėl tapatybės asmens, atsakingo už Direktyvos 2008/94 8 straipsnyje numatytos apsaugos teikimą, 8 straipsnyje šiuo tikslu aiškiai ir be išlygų nurodomos valstybės narės.

83. Tiesa, kad 8 straipsnis palieka valstybėms narėms tam tikrą diskreciją. Ši diskrecija iš esmės susijusi su priemonėmis, siekiant užtikrinti, kad 8 straipsnis būtų įvykdytas [22]. Todėl jis nėra susijęs su tapatybe asmenų, atsakingų už apsaugą pagal 8 straipsnį, kurie yra valstybės narės.

84. Galiausiai, kalbant apie apsaugos turinį, numatytą Direktyvos 2008/94 8 straipsnyje, nepaisant to, kad valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti 8 straipsnio perkėlimo į nacionalinę teisę formą ir būdą, šiuo straipsniu gali būti tiesiogiai remiamasi nacionaliniuose teismuose [23]. Iš tiesų, net jei valstybės narės turi tam tikrą diskreciją įgyvendinti ES teisės nuostatą, ši nuostata vis dėlto gali būti taikoma prieš valstybę narę, jeigu ji viršija šią diskreciją, visų pirma dėl to, kad jos nacionalinės teisės aktai neužtikrina minimalios apsaugos, reikalaujamos pagal šią nuostatą [24].

85. Todėl, atsižvelgiant į pagal 8 straipsnį reikalaujamą minimalią apsaugą, kadangi Teisingumo Teismas nusprendė, kad minimalią apsaugą sudaro įsipareigojimas apsaugoti darbuotojus nuo bet kokio jų įgytų teisių sumažinimo, viršijančio 50 %, jei valstybė narė neužtikrina tokios apsaugos, iš to neišvengiamai reikia daryti išvadą, kad valstybė narė viršijo savo veiksmų laisvę. Todėl tokiu pažeidimu gali būti tiesiogiai remiamasi prieš tą valstybę narę.

18 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Robins ir kt.*, C-278/05, EU:C:2007:56, 80 ir 82 punktai.

19 2018 m. rugsėjo 6 d. sprendimas, C-17/17, EU:C:2018:674.

20 Ten pat, 56 punktas.

21 Ten pat, 57 punktas.

22 Šiuo klausimu žr. 2001 m. spalio 18 d. Sprendimo *Gharehveran*, C-441/99, EU:C:2001:551, 44 punktą.

23 Žr. 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Robins*, C-278/05, EU:C:2007:56, 36–45 punktus ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Guigo*, C-338/17, EU:C:2018:605, 30 ir 31 punktus.

24 Šiuo klausimu žr. 2013 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Hogan ir kt.*, C-398/11, EU:C:2013:272, 46 punktą.

86. Kalbant apie valstybių narių pareigą užtikrinti, kad būtų imtasi reikiamų priemonių siekiant išvengti neproporcingų nuostolių, nurodytą Sprendimo *Webb-Sämann*[25] 35 punkte, Teisingumo Teismas nenurodė padėties, kuria jis remiasi. Vis dėlto reikia priminti, kad pareiga gali būti laikoma ne tik aiškia ir tikslia, kai tai aiškiai numatyta tekste, bet ir tada, kai iš šio teksto galima daryti išvadą remiantis visuotinai pripažintais aiškinimo metodais, o šiuo atveju, mano nuomone, taip ir yra, nes iš 8 straipsnio formuluotės galima spręsti, kad juo visiškai ginamos darbuotojų teisės.

87. Vis dėlto, kadangi atitinkamos valstybės narės yra tik įpareigojamos imtis priemonių, ieškovai turi įrodyti, kad priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės, yra nepakankamos, siekiant užtikrinti tokią apsaugą, su sąlyga, kad neproporcingai didelių nuostolių buvimas turi būti laikomas įrodymais, patvirtinančiais tokio nepakankamumo prielaidą.

88. Be to, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad 8 straipsniu suteikiama apsauga susijusi su neatidėliotinos arba būsimos teisės sąvoka, kurios apibrėžtis grindžiama nacionaline teise, o ne su šia teise susijusiomis finansinėmis pasekmėmis. Iš tiesų, yra dviejų rūšių papildomos pensijų sistemos: „nustatyto dydžio išmokų sistema“ arba „nustatyto dydžio įmokų sistema“[26]. Todėl, jei pagal nacionalinę teisę teisės, kurias įgijo asmuo, yra tik teisės į pelno dalis, o ne, kaip, atrodo, yra pagal Vokietijos teisės aktus, teisės į nustatyto dydžio išmokas, valstybė narė turi užtikrinti, kad darbuotojas iš tiesų turėtų *visas* teises į tokias dalis, nesumažinant sumos, kuri galiausiai bus mokama darbuotojui.

89. Apibendrindamas siūlau atsakyti į trečiąjį klausimą teigiamai, t. y. kad Direktyvos 2008/94 8 straipsnis yra tiesioginio veikimo ir, jeigu valstybė narė neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba ją perkėlė netinkamai, ši nuostata suteikia asmenims teises, kuriomis jie gali remtis nacionaliniame teisme prieš valstybę narę.

Dėl ketvirtojo klausimo

90. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, sprendžiant klausimus, susijusius su profesinių pensijų skyrimu, pagal privatinę teisę organizuota įstaiga – kurią valstybė narė (darbdaviams privalomai) paskyrė profesinių pensijų bankroto draudimo įstaiga, kurią prižiūri valstybinė finansinių paslaugų priežiūros institucija ir kuri pagal viešosios teisės nuostatas iš darbdavių renka bankroto draudimui reikalingas įmokas ir kaip institucija, priimdama administracinį aktą, gali sukurti priverstinio vykdymo sąlygas, – yra šios valstybės narės viešojo sektoriaus institucija, ir todėl prieš minėtą valstybę narę gali būti tiesiogiai remiamasi direktyvos nuostata.

91. Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad direktyvos nuostatomis, kurios yra besąlyginės ir pakankamai tikslios, privatūs asmenys gali remtis ne tik prieš valstybę narę ir visas jos administracines institucijas, pavyzdžiui, decentralizuotas valdžios institucijas, bet taip pat ir prieš institucijas, organizacijas ir įstaigas, kurios yra valstybei pavaldžios ar jos kontroliuojamos arba kurios turi specialius įgaliojimus, viršijančius suteikiamus pagal privačių asmenų tarpusavio santykiams taikomas teisės normas[27].

92. Tokios institucijos, organizacijos ir įstaigos skiriasi nuo privačių asmenų ir turi būti prilygintos valstybei, nes jos yra juridiniai asmenys, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė ir kurie sudaro valstybę plačiąja prasme, arba jos yra viešosios įstaigos įpareigotos vykdyti su viešuoju interesu susijusį uždavinį ir šiuo tikslu joms buvo suteikti minėti specialūs įgaliojimai[28].

25 2016 m. lapkričio 24 d., C-454/15, EU:C:2016:891.

26 Kaip rodo jų pavadinimai, pagal nustatyto dydžio išmokų pensijų planą suinteresuotasis asmuo gauna fiksuoto dydžio pensiją – tuo tikslu darbdaviui, esant prastiems investicijų rezultatams, gali tekti jį papildyti finansinėmis lėšomis, – o pagal apibrėžtųjų įmokų planą gaunami mokėjimai priklauso nuo darbdavio padarytų fiksuotų įnašų investicijų veiklos rezultatų.

27 Žr. 2017 m. spalio 10 d. Sprendimo *Farrell*, C-413/15, EU:C:2017:745, 33 punktas.

28 Ten pat, 34 punktas.

93. Kadangi savo klausime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo atvejį, kai valstybė narė paskyrė – darbdaviams privalomai – tam tikrą įstaigą nemokumo draudimo įstaiga, atsakinga už profesines pensijas, ir suteikė jai teisę pagal viešosios teisės nuostatas iš darbdavių rinkti bankroto draudimui reikalingas įmokas, tokia įstaiga turi būti laikoma prilyginama valstybei narei, net jei ji organizuojama pagal privatinę teisę.

94. Vis dėlto tam, kad iš direktyvos kylančia pareiga galėtų būti tiesiogiai remiamasi prieš įstaigą, užduotys, kurias ji turi atlikti siekiant visuomenės intereso, turi apimti – aiškiai arba numanomai – tos pareigos vykdymą. Iš tiesų vien tai, kad įstaigai suteikti ypatingi valstybės narės įgaliojimai, nereiškia, kad ši įstaiga gali būti laikoma atsakinga už bet kokias prievoles, kurias tai valstybei narei buvo nustatytos pagal ES teisę.

95. Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo aplinkybes, kai valstybė narė yra paskyrusi instituciją, atsakingą užtikrinti profesines pensijas. Vis dėlto iš bylos medžiagos kartu su informacija, pateikta per teismo posėdį, matyti, kad Vokietijos vyriausybės pavestos užduotys *Pensions-Sicherungs-Verein VVaG* susijusios tik su tais atvejais, kai profesinės pensijos yra darbdavio mokamos per tiesioginį draudimą arba *Direktversicherung* („tiesioginis draudimas“) arba *Unterstützungskasse* (draudimo įstaiga, kuri yra teisiškai nepriklausoma nuo darbdavio), arba *Pensionsfonds* (pensijų fondas)[29]. Taigi, atvejis, kai profesinės pensijos mokamos darbdavio per *Pensionskasse* (pensijų kasa), šioje byloje PKDW, nepatenka nė į vienos į šių užduočių sritį.

96. Bet kuriuo atveju nacionalinis teismas turi įvertinti, turėdamas omenyje specifinį pareigos pobūdį, t. y. pareigos išvengti bet kokių neproporcingų nuostolių, kaip nurodyta Sprendimo *Webb-Sämann*[30] 35 punkte, nevykdymą, neatsižvelgdamas, ar ši pareiga buvo valstybės narės perduota šiai įstaigai[31].

97. Todėl siūlau į ketvirtąjį klausimą atsakyti, kad, kai sprendžiami klausimai, susiję su profesinių pensijų skyrimu, pagal privatinę teisę organizuota įstaiga – kurią valstybė narė (darbdaviams privalomai) paskyrė profesinių pensijų bankroto draudimo įstaiga, kurią prižiūri valstybinė finansinių paslaugų priežiūros institucija ir kuri pagal viešosios teisės nuostatas iš darbdavių renka bankroto draudimui reikalingas įmokas ir kaip institucija, priimdama administracinį aktą, gali sukurti priverstinio vykdymo sąlygas – yra valstybės narės viešojo sektoriaus institucija. Tačiau, jei nesilaikoma konkrečios pareigos, nustatytos pagal Direktyvos 2008/94 8 straipsnį, tuo gali būti remiamasi prieš tą įstaigą tik tuo atveju, jei šios pareigos įgyvendinimas patenka į jai tos valstybės pavestos užduoties ribas, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas.

Išvada

98. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Bundesarbeitsgericht* (Federalinis darbo bylų teismas, Vokietija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis apima netekimą išmokų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, kurios buvo mokamos buvusios darbdavės siekiant kompensuoti, kaip reikalaujama pagal nacionalinės teisės aktus, profesinės pensijos sumažinimą.

29 Profesinių pensijų įstatymo 7 straipsnio 1 dalis.

30 2016 m. lapkričio 24 d. sprendimas, C-454/15, EU:C:2016:891.

31 1993 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Wagner Miret* (C-334/92, EU:C:1993:945, 18 punktas) ir 2001 m. spalio 18 d. Sprendime *Gharehveran* (C-441/99, EU:C:2001:551, 38 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 80/987 3 straipsnyje (dabar – Direktyvos 2008/94 3 straipsnis) numatyta, jog direktyva darbdavio nemokumo atveju valstybių narių neįpareigoja įsteigti vienos garantijų įstaigos visų kategorijų darbuotojams, ir todėl aukštesnio rango darbuotojams naudotis garantijos įstaiga, įsteigta kitų kategorijų darbuotojams.

2. Aplinkybės, kurias Teisingumo Teismas nurodė 2016 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Webb-Sämann* (C-454/15, EU:C:2016:891) 35 punkte, yra tos, kuriomis remdamasis ieškovas įrodo, kad valstybė narė neįvykdė pareigos užtikrinti, kad buvo imtasi būtinų priemonių siekiant apsaugoti interesus darbuotojų arba asmenų, kurie jau išėjo iš darbdavio įmonės, tais atvejais, kai teisės į pensiją buvo sumažintos tiek, kad tai nebuvo *de minimis*, arba kai tai kitaip pakenkė esminėms teisėms į profesinės pensijos išmokas, kurias pensininkas visai pagrįstai galėjo tikėtis gauti, bet dėl darbdavio nemokumo negavo.

3. Direktyvos 2008/94 8 straipsnis yra tiesioginio veikimo ir todėl, jeigu valstybė narė neperkėlė šios direktyvos į nacionalinę teisę arba ją perkėlė netinkamai, ši nuostata suteikia asmenims teises, kuriomis jie gali remtis nacionaliniame teisme prieš valstybę narę.

4. Kai sprendžiami klausimai, susiję su profesinių pensijų skyrimu, pagal privatinę teisę organizuota įstaiga – kurią valstybė narė (darbdaviams privalomai) paskyrė profesinių pensijų bankroto draudimo įstaiga, kurią prižiūri valstybinė finansinių paslaugų priežiūros institucija ir kuri pagal viešosios teisės nuostatas iš darbdavių renka bankroto draudimui reikalingas įmokas ir kaip institucija, priimdama administracinį aktą, gali sukurti priverstinio vykdymo sąlygas – yra valstybės narės viešojo sektoriaus institucija. Tačiau, jei nesilaikoma konkrečios pareigos, nustatytos pagal Direktyvos 2008/94 8 straipsnį, tuo gali būti remiamasi prieš tą įstaigą tik tuo atveju, jei šios pareigos įgyvendinimas patenka į jai tos valstybės pavestos užduoties ribas, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas.